

INKLUDERING I BARNEHAGEN: TYPER, KONTEKSTER OG KOMPETENCER

Lars Qvortrup

Professor emeritus, DPU, Aarhus Universitet

Aalborg, 19. september 2023

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

19. SEPTEMBER 2023

LARS QVORTRUP
PROFESSOR

Inklusion

Den
inklusions-
kompetente
lærer,
pædagog
og elev

Ane Qvortrup og Lars Qvortrup

Hans Høstede Forlag

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

19. SEPTEMBER 2023

LARS QVORTRUP
PROFESSOR

DISPOSITION

Salamanca-deklarationen i 1994 : Fra integration til inkludering.

Det er ikke barnet, der skal passe til institutionen, men institutionen der skal passe til barnet.

Disposition:

- Hvilke krav skal være opfyldt, for at inkludering er lykkedes?
- I hvilke kontekster foregår inkludering og ekskludering?
- Hvilke kompetencer kræver inkluderingsarbejdet hos barnet og barnehagelærerne?
- Case: Mad og måltider i barnehagen

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

19. SEPTEMBER 2023

LARS QVORTRUP
PROFESSOR

INKLUDERINGSTYPER: HVILKE KRAV SKAL OPFYLDES?

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

19. SEPTEMBER 2023

LARS QVORTRUP
PROFESSOR

INKLUDERING ER ET PARADOKSALT BEGREB

Inkludering vil altid kunne føre til sin modsætning, ekskludering:

- Det at blive inkluderet i et fællesskab kan indebære, at det pågældende individ ekskluderer sig fra – eller ekskluderes fra – et andet fællesskab
- Det at blive inkluderet i et fællesskab indebærer, at dette fællesskab ændrer sig og derfor kan skabe eksklusion af andre
- Det individ, der inkluderes, kan stik imod hensigten få en etikette på sig som betyder, at vedkommende de facto bliver ekskluderet

INKLUDERING ER ET PARADOKSALT BEGREB

TYPER: HVILKE KRAV SKAL VÆRE OPFYLDT, FOR AT INKLUDERING LYKKES?

- Den fysiske/formelle dimension (formel optagelse i fællesskabet)
- Den sociale dimension (aktiv deltagelse i fællesskabet)
- Den psykiske dimension (oplevet anerkendelse fra fællesskabet)

Se på billedet: er de tre krav opfyldt?

Formelt valgt til holdet

Deltager aktivt på holdet

Føler sig anerkendt af holdet

DISKUSSION

1. Har I opstillet eksplicite, formelle krav til inkludering?
2. Hvordan lyder de?
3. Vil I ændre dem?
4. Arbejder barnehagelærerne ud fra dem?

INKLUDERINGSKONTEKSTER

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

19. SEPTEMBER 2023

LARS ØVORTRUP
PROFESSOR

I HVILKE KONTEKSTER FOREGÅR INKLUDERING OG EKSKLUDERING?

- Formelle, professionelt ledede pædagogiske fællesskaber: ledes af en eller flere barnehagelærere
- Interpersonelle voksen-barn fællesskaber: fx relationen mellem barnehagelæreren og det enkelte barn
- Andre voksenorganiserede fællesskaber: fx foreninger, børnefødselsdage, udflugter
- Selvorganiserede fællesskaber: fx grupper af venner og kammerater, legefællesskaber
- Interpersonelle barn-barn fællesskaber: fx venne- eller venindepar

AARHUS UNIVERSITET

19. SEPTEMBER 2023 | PROF. ØVORTRUP

I HVILKE KONTEKSTER FOREGÅR INKLUDERING OG EKSKLUDERING?

I HVILKE KONTEKSTER FOREGÅR INKLUDERING OG EKSKLUDERING?

Interpersonelt
voksen-barn
fællesskab
lærings-

I HVILKE KONTEKSTER FOREGÅR INKLUDERING OG EKSKLUDERING?

Selvorganiseret
legefællesskab

 DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGISK UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

I HVILKE KONTEKSTER FOREGÅR INKLUDERING OG EKSKLUDERING?

Interpersonelt
barn-barn
fællesskab

 DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGISK UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

INKLUDERINGSMATRIX

	Fysisk (formel) inklusion	Social (aktiv) inklusion	Psykisk (oplevet) inklusion
Formelle, professionelt ledede læringsfællesskaber			
Voksen-barn fællesskaber (interpersonelle fællesskaber)			
Uformelle, voksenorganiserede fællesskaber (på og i tilknytning til institutionen)			
Selvorganiserede fællesskaber (på og i tilknytning til institutionen)			
Barn-barn fællesskaber (interpersonelle fællesskaber)			

DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

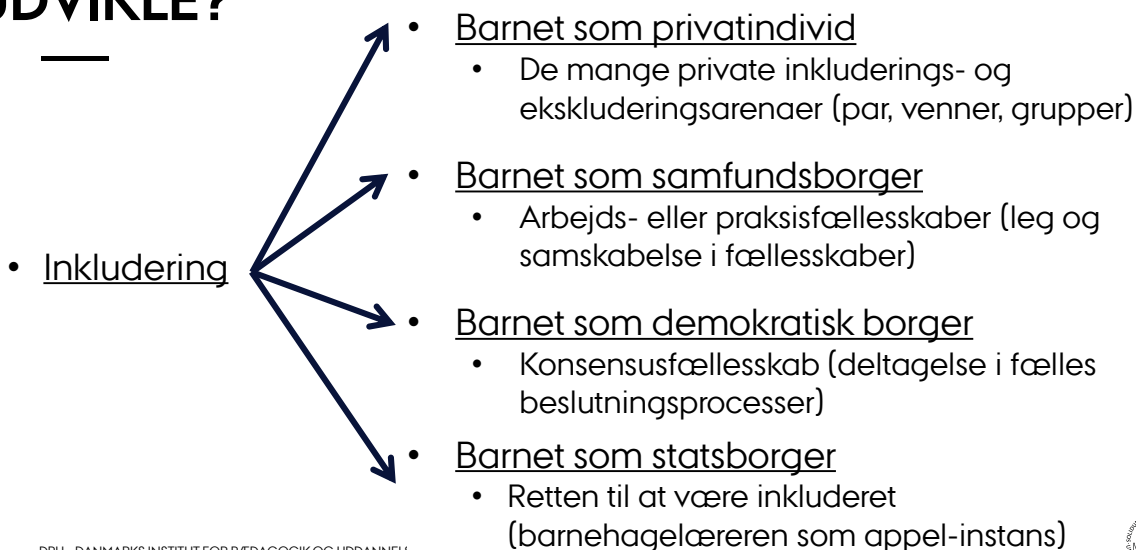
DISKUSSION

1. Arbejder I med inkludering i alle kontekster?
2. Er jeres barnehagelærere opmærksomme på tegn på inkludering/ekskludering i alle kontekster?

INKLUDERINGS- KOMPETENCER: HOS VOKSNE OG BARN

HVILKE KOMPETENCER SKAL BARNET UDVIKLE?

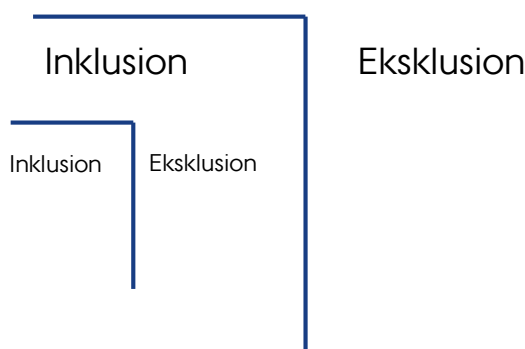
HVILKE KOMPETENCER SKAL BARNET UDVIKLE?

Det inkluderings- og ekskluderingskompetente barn

- **Vidensniveau:** Viden om, hvordan man som frit individ bevæger sig ind og ud af fællesskaber (arbejds-, forenings- og privatfællesskaber), som indebærer inkludering og ekskludering
- **Færdighedsniveau:** Praktisk håndtering af inkluderings- og ekskluderingsprocesser i arbejds-, forenings-, demokrati- og privatfællesskaber)
- **Dannelsesniveau:** Hvordan sikrer jeg, at inkludering og ekskludering foregår transparent og uden at krænke andre?

ER BARNET INKLUDERINGS- OG EKSKLUDERINGSKOMPETENT?

Det inklusions-
refleksive barn

DISKUSSION

1. Behandler I inkludering/ekskludering i et læringsperspektiv?
2. Har I formuleret læringsmål for inkludering/ekskludering?
3. Hvis nej: Kunne I tænke jer at gøre det?

HVILKE KOMPETENCER KRÆVES AF BARNEHAGELÆRERE?

- **Den forskningsinformede barnehagelærer**
- **Den inkluderende barnehagelærer**
 - Inkluderingsmål → tegn på inkludering (jf. inkluderingsmatrix) → inkluderende praksis
- **Den kompetence-skabende barnehagelærer**
 - Styrk barnets inkluderings- og ekskluderings-kompetencer både som statsborger og som privatindivid
 - Styrk barnets sociale kompetencer, refleksivitet og livsduelighed

DISKUSSION

1. Arbejder I med kompetenceudvikling af barnehagelærere mhp. inkludering og ekskludering?
2. Hvordan skal et sådant projekt gribes an?

CASE: MAD OG MÅLTIDER I ET INKLUDERINGS- PERSPEKTIV

CASE: MAD OG MÅLTIDSFÆLLESSKABER

Måltidet som lærende inkluderingsfællesskab?

Måltidet som et frit, inkluderende læringsfællesskab i flere niveauer af inkludering og fri ekskludering

CASE: MAD OG MÅLTIDSFÆLLESSKABER

Ekskluderende Madlavning

Inkluderende læringsfællesskab

CASE: MAD OG MÅLTIDSFÆLLESSKABER

Det voksen-
styrede,
asymmetriske
fællesskab

CASE: MAD OG MÅLTIDSFÆLLESSKABER

Måltidet som
asymmetrisk
lærings-
fællesskab

CASE: MAD OG MÅLTIDSFÆLLESSKABER

Det engagerede, men voksenstyrede fællesskab

CASE: MAD OG MÅLTIDSFÆLLESSKABER

På vej mod inkludering, læring og symmetri

DISKUSSION

1. Hvordan bruger I mad og måltider i barnehagen i dag?
2. Hvordan kunne I tænke at bruge mad og måltider vi fremtiden?
3. Andre tilsvarende eksempler?